

Araştırma Makalesi / Research Article

COVID-19 Pandemisinde Çalışan Filyasyon Ekibinin Obsesif- Kompulsif Belirti Düzeylerinin Belirlenmesi*

Determination of Obsessive- Compulsive Symptom Levels of The Filiation Team Working in the COVID-19 Pandemic

Ferhat KAPLAN¹

Selma KAHRAMAN²

¹ Uzm. Hem., Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, Şanlıurfa, Türkiye.

² Doç. Dr., Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Şanlıurfa, Türkiye.

Yazışmadan sorumlu yazar: Selma KAHRAMAN; skahraman1308@gmail.com

Alıntı (Cite): Kaplan F, Kahraman S. COVID 19 Pandemisinde Çalışan Filyasyon Ekibinin Obsesif- Kompulsif Belirti Düzeylerinin Belirlenmesi. YBH Dergisi. 2022;3(3): 13-28

Özet:

Amaç: Araştırma, COVID-19 pandemisinde çalışan filyasyon ekibinin obsesif kompulsif belirtilerinin tanımlanması, bu belirtilerin görülme sıklığının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı ve kesitsel yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini evrenin hepsine ulaşılacak şekilde, Şanlıurfa ilinde bulunan 13 ilçedeki Sağlık Müdürlüklerinde Aralık 2021- Şubat 2022 tarihleri arasında COVID-19 filyasyon ekibinde çalışan 141 personel oluşturmuş ve evrenin %82.4'üne ulaşıldığı saptanmıştır. Araştırma verileri sosyo-demografik özelliklerini belirleyen hazırlanmış olan bir anket formu ve Padua Envanteri ile toplanmıştır. Elde edilen veriler tanımlayıcı istatistik ve independent samples t-testi ve F-testi (Oneway ANOVA) ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Padua envanterinden 82 puan ve daha yüksek alan katılımcıların oranı %12.8 olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya katılan filyasyon ekibinin Padua Envanteri toplam puan ortalamasının ise $51,5 \pm 25,1$ olduğu saptanmıştır. Kadın çalışanların Padua Envanteri temizlik boyutu puan ortalaması erkeklere göre ($p < 0.05$), çocuk sahibi olanların Padua Envanteri temizlik boyutu puan ortalamasının çocuk sahibi olmayan katılımcılara göre yüksek hesaplanmıştır ($p < 0.05$). Katılımcıların mesleklerine göre yapılan analizde; doktor grubunun Padua Envanteri temizlik puan ortalaması diğer meslek gruplarına göre daha düşük saptanmıştır ($p < 0.05$).

Sonuç: Bu araştırmada COVID-19 pandemisinde çalışan filyasyon ekibinin obsesif kompulsif belirti gösterme olasılıklarının düşük olduğu tespit edilmiştir. Çalışanların cinsiyeti, çocuk sahibi olma durumu, mesleki deneyim ve meslek grubu bu belirtilere etki eden risk faktörleri olarak saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19; filyasyon; obsesif kompulsif belirti; halk sağlığı.

Abstract:

Aim: This study aimed to identify the obsessive-compulsive symptoms and the incidence of these symptoms of filiation program working in the COVID-19 pandemic.

Methods: The study is descriptive and cross-sectional. The sample of this study was to reach the entire population, 141 personnel working in the COVID-19 filiation team between December 2021 and February 2022 in the Health Directorates in 13 districts in the province of Şanlıurfa constituted the sample of the study and it was determined that 82.4% of the population was reached. Research data were collected with a prepared questionnaire and Padua Inventory. Obtained data were analyzed with descriptive statistics and independent samples t-test and F-test (Oneway ANOVA).

Results: The rate of participants who got 82 points or higher from the Padua inventory was calculated as 12.8%. It was determined that the total point average of the Padua Inventory of the filiation team participating in the research was 51.5 ± 25.1 . The Padua Inventory cleaning dimension average score of female employees was higher than that of men ($p < 0.05$), and the Padua Inventory cleaning dimension average of those who had children was higher than those who did not have children ($p < 0.05$). In the analysis made according to the professions of the participants; The Padua Inventory cleaning score average of the doctor group was found to be lower than the other occupational groups ($p < 0.05$).

Conclusion: it was determined that the probability of obsessive-compulsive symptoms of the filiation team working in the COVID-19 pandemic was low. Gender of the employees, having children, professional experience and occupational group were determined as risk factors affecting these symptoms.

Key Words: COVID-19; filiation; obsessive-compulsive symptoms; public health.

Giriş

İlk kez Aralık 2019'da tespit edilen ve tüm dünyaya yayılan COVID-19 hastalığı ciddi bir halk sağlığı sorunu olarak küresel etkisini devam ettirmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) pandemi ilanı ile birlikte COVID-19 etkeni kıtalar arası milyonlarca insanı etkileyerek, hastalık seçilmiş duyarlı kişilerde ölüme neden olmuştur.⁽¹⁻³⁾ COVID-19 hastalığı, insandan insana damlacık yoluyla bulaşmaktadır ve fatalite hızı %2-5 arasında değişmektedir. Hastalığın bulaş zincirini kırmak ve ölüm oranını düşürmek amacıyla el yıkama, maske takma, zorunlu haller dışında evden ayrılmama gibi çeşitli tedbirler alınmıştır.^(3,4) Bu nedenle COVID-19 hastalığının çok bulaşıcı olması ve kontrol edilemezliği göz önüne alındığında insan sağlığı açısından ciddi ve kalıcı bir tehdide neden olmuştur. Ayrıca insanlar, sosyal izolasyonun artması ile alışılmadık dışında bir hayat yaşamaya başlayarak korkuları şiddetlenmiştir ve bu durum ruh sağlığı üzerinde önemli etkilere yol açmıştır.^(1,2,5-7) Özellikle tüm dünyada vurgulanan COVID-19'dan korunma önlemleri arasında anılan sık sık el yıkama gibi ritüelleştirilmiş davranışlar, kontaminasyon korkusu gibi tekrarlayıcı düşünceler insanlarda obsesif kompulsif belirtilerin artmasına sebep olmuştur.^(4,5,8-12)

Obsesif kompulsif belirtiler (OKB); istemsizce yapılan, uygunsuz ve işlevsiz olan, rahatsız edici ve kaygı verici düşünceler (obsesyonlar) ve bu obsesyonların yarattığı kaygıyla baş etmek için geliştirilen tekrarlayıcı davranışlar (kompulsiyonlar) olarak tanımlanır.⁽¹³⁾ Semptomların ve klinik tablonun farklılık göstermesine rağmen OKB bütün dünyada görülen bir bozukluktur. 2010 yılında yapılan bir çalışmada bireylerin %28.2'sinin hayatları boyunca en az bir defa obsesif kompulsif belirtiler gösterdiğini belirtmiştir.⁽¹⁴⁾ Amerika Psikoloji Derneği'ne (APA) göre OKB'nin uluslararası ölçekte 12 aylık görülme sıklığı %1.1-1.8 aralığında seyretmektedir. Bununla beraber ülkemizde 12 aylık dönemde OKB'nin görülme oranı %3 olarak bulunmuştur.⁽¹⁵⁾ Dünyada OKB yaygınlığı %2-3 olarak tahmin edilmiştir.^(2,3,7,8) Obsesyonlar veya kompulsiyonlar zaman alıcıdır (örn. günde bir saatten fazla zaman alırlar), mesleki ve sosyal yaşamda acı çekme ve bozulmaya neden olurlar.⁽¹⁵⁾ Ancak subklinik obsesif kompulsif belirtiler daha fazla yaygındır ve genel nüfusun %20'sinden fazlası bu hastalıktan etkilenmektedir.⁽⁸⁾ Bu oranın yaşadığımız COVID-19 enfeksiyonu ile daha da artacağı, özellikle COVID-19 pandemisi filyasyonunda çalışanlarda daha fazla artacağı düşünülmektedir.

Filyasyon, bulaşın kaynağını bulup kontrol altına almaya yönelik yapılan çalışmalardır.⁽¹⁶⁾ Sağlık Bakanlığının hazırlamış olduğu rehberler ve algoritmalar ile vakaların tespiti ve

izolasyonu, yakın temaslıların da filyasyonla listelenmesi pandeminin kontrolünde kilit rol almıştır. Filyasyonda sağlık çalışanları, vakaları ve temaslıları yerinde incelemektedir.^(17,18) COVID-19 pandemisinin 2 yıldan fazla zaman geçmesine rağmen Covid 19 hastalığı ülkemizde ve dünyada hala ölümlere neden olmaktadır. Filyasyon yapan sağlık çalışanlarının ağır koşullarda çalışması ve yaşamlarını riske atarak ön cephelerde hastalıkla mücadele etmesi nedenleriyle fiziksel ve ruhsal olarak hastalıktan olumsuz etkilenecekleri ve bu konuda araştırmaların yapılmasının toplum sağlığı açısından önemli olduğu görülmektedir. COVID-19 pandemisi, ruh sağlığına yönelik ikinci bir salgın oluşturma riskine sahiptir. Bu nedenle, tüm toplumun özellikle riskli grupların ruh sağlığını desteklemek, salgının oluşturabileceği olumsuz deneyimler açısından önemli bir halk sağlığı uygulaması olarak kabul edilmektedir. Etkin bir salgın yönetimi için öncelikli olarak sağlık çalışanlarının korunmasına ve güçlendirilmesine ihtiyaç vardır. Bu çalışmadan çıkan sonuçlar hem filyasyon ekibinin sağlık durumunu belirleyecek, hem de sağlığı koruma ve geliştirmede veri sağlayarak bu ekiple ilgili daha sağlıklı önlemler alınmasında yardımcı olacaktır. Filyasyon ekibinde en büyük grubu oluşturan ve en riskli işlemlerde ön cephede çalışan hemşirelerin psikiyatrik yükü bir yönüyle anlaşılmalı olacaktır.⁽¹⁹⁻²⁵⁾ Bu veriler ışığında bu çalışma, COVID-19 pandemisinde çalışan filyasyon ekibinin obsesif-kompulsif belirtilerinin tanımlanması, görülme sıklığının belirlenmesi, obsesif kompulsif belirtilerin erken dönemde tespit edilmesi ve ilişkili risk faktörlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Türü

Kesitsel ve tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evreni 2021 Aralık ayında Şanlıurfa ilinde bulunan 13 ilçedeki Şanlıurfa İlçe Sağlık Müdürlüklerinde COVID-19 filyasyonda görev alan 177 çalışandan oluşmaktadır. Belirli bir örneklem belirleme tekniği kullanılmadan ve evrenin hepsine ulaşılacak şekilde araştırmayı kabul eden 141 personel araştırmanın örneklemini oluşturmuş ve evrenin %82.45'ine ulaşıldığı saptanmıştır.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri;

- COVID-19 pandemisi için filyasyon çalışmalarına katılmış olmak
- Tıbbi olarak obsesif-kompulsif bozukluk tanısı almamış olmak
- Araştırmaya katılmayı kabul etmek

Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Anket Formu: Araştırmacı tarafından literatür taranarak^(1,5,8-12) ve uzman görüşü alınarak oluşturulan anket formu; yaş, en uzun yaşanan yer, eğitim, çocuk sayısı, çalışma yılı vb. sosyo-demografik bilgilerini ve çalışanlarının filyasyon deneyim durumunu ortaya çıkaran toplam 15 sorudan oluşmuştur. Yüz yüze yapılan ölçek ve veri toplama formu uygulanması en kısa 10 dakika en uzun 20 dakika sürmüştür.

Padua Envanteri: Obsesif kompulsif belirti gösterme düzeylerini belirlemede geçerli bir araç olan Padua Envanteri Beşiroğlu⁽²⁵⁾ tarafından Türk toplumuna uyarlanan 41 sorudan oluşmaktadır. Sanavio (1988) tarafından geliştirilen Padua Envanteri, 60 sorudan oluşan OKB'si olan hastalarda ya da sağlıklı kişilerde obsesif kompulsif belirtilerin şiddetini ve dağılımını belirlemek üzere kullanılan bir öz bildirim ölçeğidir. Her madde beş seçenekten oluşur ve 0-4 arasında puanlama yapılır. Bu beş seçenek; (0) hiç, (1) çok az, (2) çok, (3) epeyce çok ve (4) aşırı şeklindedir. Her bir test maddesinde yer alan '0' puanı, tanımlanan belirtinin hiç yaşanmaması ya da rahatsız edici olmamasına karşılık gelirken, '4' puanı aşırı derecede yaşanması ya da rahatsız edici olmasına karşılık gelmektedir. Ülkemizde ise Beşiroğlu ve ark. (2005) tarafından 60 soruluk özgün form ve 41 soruluk kısa form için geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. PE 41'in beş alt faktörü bulunmaktadır: Temizlik (1-10 sorular): Kirlenme, pis olma ve sonuçları hakkında aşırı zihin meşguliyeti ve bununla ilişkili kompulsif davranışlar hakkındadır. Dürtüler (35-41 sorular): Kişinin kendisine ya da diğer insanlara istemeden zarar vereceği, onların fenalığına neden olacağına ya da kontrolsüz cinsel eylemlerde bulunacağıyla ilişkilidir. Kontrol (16-23 sorular): Günlük aktivitelerle ilişkili olarak kişinin yapıp yapmamış olmak hakkında yasadığı zihin meşguliyeti ve kontrol-sayma kompulsiyonları ile ilişkilidir. Düşüncelere Kapılma (11,24-31,34 sorular): Kişinin sahip olmayı arzu etmediği, davetsiz düşünceleri zihninden uzaklaştırabilme yeteneği, basit kararları verme hakkında yaşadığı zorluklar ve gerçekleşme ihtimali uzak olumsuz olaylar hakkında yaşadığı aşırı sorumluluk ile ilişkilidir. Kesinlik (12-15,32,33 sorular): Kişinin nedensiz yere nesnelere sayma, sayıları tekrarlama, ayrıca giyinme, soyunma sırasında belli bir sıra takip etme zorunluluğu hissetmesi gibi davranışlarla ilişkilidir. Envanter obsesif kompulsif bozukluk belirtilerini ölçen geçerli bir ölçüm aracıdır. Toplam puanlarına bakılarak kişilerin obsesif kompulsif belirtilerinin düzeyleri hakkında bilgi sahibi olunur. Ölçeğin tek başına hastalık şiddetini belirlemek amacıyla kullanılması önerilmediğinden ölçek için bir kesme puanı hesaplanmamış ancak orta noktası olan 82 puan ve üzerini OKB açısından pozitif olarak nitelendirmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,95 ve test-tekrar test güvenilirliğini 0,91 olarak belirtmiştir. Bu çalışmada ise Cronbach alfa değeri: 0,946 bulunmuştur.

Araştırmanın Etik Boyutu

Çalışma için Harran Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (01.11.2021 tarih 19 nolu oturum ve 21 sayılı karar), Sağlık Bakanlığında (30.11.2021), İl Sağlık Müdürlüğü Bilimsel Araştırma Çalışmaları Başvuruları İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu'ndan (14.01.2022 tarih ve 06 nolu karar) izin alınmıştır. Ankete katılacak olan bireylerden sözel onam alınmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler IBM SPSS Statistics v.22.0 (IBM Corp; Armonk, NY, USA) paket programına kaydedilerek değerlendirilmiştir. İstatistiksel analizlerde sürekli değişkenler için ortalama±standart sapma, minimum maksimum değerler; nominal değişkenler için sayı ve yüzde kullanılmıştır. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunlukları Shapiro-Wilk testi, normal dağılım grafikleri, çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayı değerleri birlikte incelenerek belirlenmiştir. Sürekli değişkenler yönünden farkın önemliliği independent samples t-testi ve F-testi (Oneway ANOVA), post hoc Tukey testi ile araştırılmıştır. Tüm analizler için 0.05'in altındaki p değeri anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada; katılımcıların beyanlarının esas alınması ve bu bilgilerin resmi bir doğrulamasının olmaması, pandemi sürecinde yaşanan belirsizliklerin elde edilen bulguları etkilediği düşünülmektedir. Çalışmamıza alınan bireyleri ve daha büyük örneklem gruplarını zaman içinde izleyerek değişimleri görmek önemlidir.

Bulgular

Tablo 1'de COVID-19 pandemisinde çalışan filyasyon ekibinin sosyo-demografik özellikleri verilmiştir. Katılımcıların %53.2'sinin 30 yaşından küçük ve yaş ortalamasının 30.48±5.98 olduğu belirlenmiştir. COVID-19 pandemisi filyasyon ekibinin %61.7'sinin kadın olduğu, %85.8'inin lisans ve daha üstü eğitim düzeyinde olduğu saptanmıştır. Çalışmaya katılan 141 kişinin %27.7'si hemşire; %26.2'si ebe; %18.4'ü doktor olduğu belirlenmiş ve diğer grupta yer alan çalışanların (%27.7) %20.5'i psikolog, %12.8'i diyetisyen, %12.8'i sağlık memuru, %10.2'si çevre sağlık teknisyeni/teknikeri, %10.2'si memur, %10.2'si tıbbi tekniker/teknisyen, %10.2'si sosyal çalışmacı, %5.1'i çocuk gelişimci, %5.1'i fizyoterapist, %2.5'i diş hekimidir. Filyasyon ekibinin %52.5'inin evli olduğu ve %56.7'sinin ise çocuk sahibi olmadığı görülmüştür. Filyasyon ekibinin %56.0'ı meslekte 5 yıl veya daha az süre çalıştığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların en çok %17.7 ile Şanlıurfa merkezde yer alan Eyyübiye ilçesinden, ikinci sırada ise %16.3'ü Birecik ilçesinden filyasyona çıktığı belirlenmiştir. Sağlık

çalışanlarının %73.8'inin COVID-19 pandemisi öncesi filyasyon deneyimi olmadığı ve %56.7'si ise COVID-19 pandemisi için filyasyon eğitimi almadıklarını ifade etmiştir. Ekibin %93.6'sı filyasyona görevlendirildiği için katıldıklarını belirtmiştir. Katılımcıların %59.6'sının COVID-19 filyasyonunda 12 aydan daha fazla görev aldıkları saptanmıştır. Filyasyon ekibinin %72.3'ünün tam aşılı (4 doz ve üstü) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 1. COVID-19 Pandemisinde Çalışan Filyasyon Ekibinin Sosyo-Demografik Özellikleri (n=141)

Değişkenler	n	%
Yaş ($\bar{X} \pm SS$: 30,48\pm5,98)		
29 yaş ve altı	75	53.2
29 yaş üstü	66	46.8
Cinsiyet		
Kadın	87	61.7
Erkek	54	38.3
Medeni Durum		
Bekar	67	47.5
Evli	74	52.5
Çocuk Sahibi Olma Durumu		
Çocuk var	61	43.3
Çocuk yok	80	56.7
Meslek		
Hemşire	39	27.7
Ebe	37	26.2
Doktor	26	18.4
Diğer	39	27.7
Eğitim Durumu		
Lise+Önlisans	20	14.2
Lisans ve üstü	121	85.8
Meslekte Çalışma Yılı ($\bar{X} \pm SS$: 6,97\pm6,30)		
5 yıl ve altı	79	56.0
5 yıl üzeri	62	44.0
Filyasyonda Çalışma Süresi		
12 ay ve altı	57	40.4
12 ay üzeri	84	59.6
Filyasyonla İlgili Eğitim Alma Durumu		
Eğitim alan	61	43.3
Eğitim almayan	80	56.7
COVID-19 Pandemisi Öncesi Filyasyon Deneyimi		
Deneyim var	37	26.2
Deneyim yok	104	73.8
Katılımcıların COVID-19 Aşılama Durumu		
Aşısız+Eksik Aşılı (1,2,3 doz)	39	27.7
Tam Aşılı (4 doz ve üstü)	102	72.3

Kısaltmalar: n= Sayı % = Yüzde

Tablo 2’de araştırmaya katılan filyasyon ekibinin Padua Envanterinden aldıkları toplam ve alt boyut puan ortalamaları bulunmaktadır. Padua envanterinin toplam puan aralığının 0-164 olması ve bu puanın orta noktası olan 82 puan ve daha yüksek alan filyasyonda çalışanlarının oranı %12.8 olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya katılanların Padua Envanteri toplam puan ortalamasının ise 51.56±25.15 olduğu saptanmıştır. Filyasyon ekibinin Padua Envanteri alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları sırasıyla; temizlik 19.85±8.69, dűřüncelere kapılma 11.67±8.09, dűrtüler 4.82±4.5, kontrol 10.03±6.89, kesinlik 5.17±4.18 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2.COVID-19 Pandemisinde alışan Filyasyon Ekibinin Padua Envanteri Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları

	Min-Max	$\bar{X} \pm SS$
Padua Envanteri (Toplam)	1-150	51.56±25.15
1.Alt Boyut: Temizlik	0-40	19.85±8.69
2.Alt Boyut: Dűřüncelere Kapılma	0-37	11.67±8.09
3.Alt Boyut: Dűrtüler	0-28	4.82±4.5
4.Alt Boyut: Kontrol	0-32	10.03±6.89
5.Alt Boyut: Kesinlik	0-21	5.17±4.18

Kısaltmalar: \bar{X} : Ortalama SS: Standart sapma Min: Minimum Max= Maximum

Tablo 3 incelendiğinde; filyasyon ekibinin kadın alışanlarının PE temizlik boyutu puan ortalaması 21.19±8.74 hesaplanırken; erkek filyasyon alışanlarının PE temizlik boyutu puan ortalaması 17.69±8.25 hesaplanmıştır. Cinsiyet ile PE temizlik alt boyut puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Filyasyon ekibinden ocuk sahibi olanların PE temizlik boyutu puan ortalaması 21.93±9.01 hesaplanırken; filyasyon ekibinden ocuk sahibi olmayanların PE temizlik boyutu puan ortalaması 18.26±8.11 hesaplanmıştır. ocuk sahibi olma durumu ile PE temizlik alt boyut puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). 5 yıldan daha fazla deneyimi olan filyasyon ekibinin PE temizlik boyutu puan ortalaması 22.58±9.40 saptanırken, deneyimi 5 yıl ve daha az olanlarda bu ortalama 17.71±7.50 saptanmıştır ($p < 0.05$). COVID-19 pandemisinde görev alan filyasyon ekibinin mesleklerine göre yapılan analizde; PE temizlik boyutunda hemşire 21.64±9.09; doktor 16.96±8.37; ebe 21.86±8.68; diğer meslek grubunda yer alan çalışanların ortalaması 18.08±7.90 bulunmuştur. Bu iki değişken arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır ($p < 0.05$). Yapılan post hoc testinde anlamlı farklılığın doktor grubundan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Tablo 3. COVID-19 Pandemisinde Görev Alan Filyasyon Ekibinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Padua Envanterinin Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları

Özellikler	PE Temizlik $\bar{X}\pm SS$	PE Düşüncelere Kapılma $\bar{X}\pm SS$	PE Kontrol $\bar{X}\pm SS$	PE Kesinlik $\bar{X}\pm SS$	PE Dürtüler $\bar{X}\pm SS$	PE Total $\bar{X}\pm SS$
Cinsiyet						
Erkek	17.69±8.25	10.19±7.49	9.59±6.19	5.19±4.19	5.02±4.69	47.67±23.88
Kadın	21.19±8.74	12.60±8.36	10.31±7.32	5.17±4.21	4.70±4.41	53.98±25.75
	t* 2.367 (df:139)	1.732(df:139)	0.599(df:139)	-0.018(df:139)	-0.405(df:139)	1.454(df:139)
	p 0.018	0.131	0.39	0.629	0.571	0.328
Yaş						
29 yaş ve altı	18.64±7.92	11.79±7.41	10.03±7.11	4.93±4.19	4.64±4.37	50.03±24.22
29 yaş üstü	21.22±9.38	11.55±8.86	10.05±6.70	5.45±4.20	5.03±4.68	53.30±26.25
	t -1.776(df:139)	0.176(df:139)	-0.016(df:139)	-0.736(df:139)	-0.512(df:139)	-0.771(df:139)
	p 0.061	0.062	0.716	0.703	0.281	0.501
Çocuk Sahibi Olma Durumu						
Çocuk var	21.93±9.01	12.18±8.86	10.90±6.57	5.69±4.09	5.16±4.75	55.87±25.44
Çocuk yok	18.26±8.11	11.29±7.50	9.38±7.10	4.79±4.25	4.56±4.33	48.28±24.59
	t 2.531(df:139)	0.647(df:139)	1.306(df:139)	1.268(df:139)	0.784(df:139)	1.790(df:139)
	p 0.014	0.135	0.798	0.954	0.259	0.634
Meslekte Çalışma Yılı						
5 yıl ve altı	17.71±7.50	11.57±7.87	9.54±7.09	4.90±4.27	5.08±4.90	48.80±24.95
5 yıl üzeri	22.58±9.40	11.81±8.44	10.66±6.65	5.53±4.09	4.50±3.97	55.08±25.18
	t -3.334(df:139)	-0.172(df:139)	-0.954(df:139)	-0.891(df:139)	0.752(df:139)	-1.478(df:139)
	p 0.001	0.174	0.891	0.976	0.749	0.688
Meslek						
Hemşire	21.64±9.09	10.82±7.80	10.33±7.19	4.87±4.00	5.62±5.52	53.28±26.31
Doktor	16.96±8.37	10.04±7.60	7.62±4.80	3.81±3.52	5.04±5.41	43.46±24.07
Ebe	21.86±8.68	13.97±9.01	11.49±7.82	6.11±4.13	4.03±3.51	57.46±26.10
Diğer	18.08±7.90	11.44±7.62	9.97±6.65	5.51±4.68	4.64±3.49	49.64±22.96
	F** 2.814 (df:3)	1.520(df:3)	1.662 (df:3)	1.714 (df:3)	0.824 (df:3)	1.740 (df:3)
	p 0.041	0.212	0.178	0.167	0.483	0.162
Post hoc test (Tukey HSD)	(2-1)					

Kısaltmalar: \bar{X} : Ortalama, SS: Standart sapma, PE: PADUA Envanteri *t: Independent sample t- testi, **F:F testi (Tek yönlü ANOVA)

Tartışma

COVID-19 pandemisinde çalışan filyasyon ekibin obsesif-kompulsif belirti düzeyini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada; Padua Envanterinden 82 puan ve daha yüksek alan filyasyon ekibinin oranı %12,8, toplam puan ortalamalarının ise $51,56 \pm 25,15$ olarak hesaplanmıştır (Tablo 2). Havlioğlu ve arkadaşlarının⁽²⁶⁾ PE kullanarak karantinadaki hastalara yönelik yaptığı çalışmada %11,2'sinin 82 puan ve üzeri aldığı görülmüştür. Covid 19 pandemi sürecinde obsesif kompulsif belirti görülme sıklıklarını araştıran çalışmalarda; genel popülasyonda %14,5,⁽¹⁾ hamile kadınlarda %31,⁽⁹⁾ başka bir yerin genel popülasyonda ise %18⁽¹¹⁾ olarak bulunmuştur. İki çalışmada ise subklinik obsesif kompulsif belirtiler genel nüfusun %20'sinden fazlasında görülebileceğini belirtmişlerdir.^(13,27) Hemşirelere yönelik yapılan, COVID-19 kaynaklı obsesyon ilişkisine bakılan ve “Obsesif İnanışlar Ölçeği” kullanılan bir tez çalışmasında hemşirelerin orta düzeyde obsesyon yaşadıkları bildirilmiştir.⁽²⁸⁾ Bu sonuçlara göre; bu araştırmadan çıkan filyasyon ekibinin hem oranının hem de ortalamalarının düşük olmasını pozitif sonuç olarak değerlendirdiğimizi söyleyebiliriz. Ancak bu çalışma COVID-19'un başladığı ilk aylarda yapılsaydı sonucun çok daha farklı çıkacağını düşünmekteyiz. Çünkü o aylarda hastalık hakkında bilinmezliğin fazla olması, ölüm oranlarının yüksek olması ve aşı olmaması filyasyon ekibinin daha fazla obsesif kompulsif belirti gösterme olasılığının artacağını düşünmekteyiz. Araştırmanın yapıldığı tarihlerde hem aşının olması, süreç ile ilgili belirsizliklerinin ve ölüm oranlarının azalması filyasyon ekibinin bu hastalığa karşı kaygıların azaldığını düşündürmektedir. Ölçeğin alt boyutları incelendiğinde de benzer çıktılar tespit edilmiştir.

Yapılan bu çalışmada kadın filyasyon çalışanlarının erkeklere göre temizlik obsesyonu belirti düzeyi yüksek çıkmıştır ($p=0.018$, Tablo 3). Tepecik hastanesi örneğinde sağlık çalışanlarının COVID-19 pandemisi ile kaygı durumu arasındaki ilişkide kadın sağlık çalışanların Spielberger durumluluk kaygı puanı 44,68 çıkmış olup erkek çalışanlara (41,40 puan) göre yüksek çıkmıştır.⁽²⁹⁾ COVID-19 pandemisi süresince filyasyonda görevli sağlık çalışanlarının anksiyete düzeylerinin incelendiği çalışmalarda kadınların puanı erkeklere göre daha yüksek çıkmıştır.^(30,31) Obsesif ve kompulsif düzeyini belirleyen farklı ölçek kullanan bir çalışmada da kadın sağlık çalışanlarında daha yüksek çıkmıştır.⁽³²⁾ Bu sonuçlar, kadınların erkeklere göre obsesif ve kompulsif belirtilere daha yatkın olduğunu göstermiştir. Kadınların toplumsal rollerinden kaynaklı sık su ve temizlik ürünlerine teması böyle bir kaygı oluşturmaya neden olabilir.

Çocuk sahibi olan katılımcıların çocuk sahibi olmayanlara göre PE temizlik boyutu obsesyon düzeyi yüksek çıkmıştır ($p=0.014$, Tablo 3). Konu ile ilgili yapılmış bir çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir⁽²⁹⁾ Çocuk sahibi olan ebeveynler sahadan kontamine olmuş bir şekilde eve döndüklerinde sorumluluğu gereği hastalığın çocuklara bulaşmasını önlemek ve çocuklarını korumak için daha fazla obsesif belirtiler göstereceği düşünülebilir.

5 yıldan daha fazla deneyimi olan filyasyon ekibinin PE temizlik boyutu puan ortalaması 22.58 ± 9.40 saptanırken, deneyimi 5 yıl ve daha az olanlarda bu ortalama 17.71 ± 7.50 saptanmıştır ($p=0.001$, Tablo3). Bu çalışmadan farklı olarak sağlık çalışanlarına yönelik yapılan bir çalışmada çalışma yılı ile OKB arasında ilişki saptanmamıştır.⁽³²⁾ Hemşirelerin sağlık kaygısının ölçüldüğü başka bir çalışmada da mesleki deneyim ile kaygı arasında bir ilişki saptanmamıştır.⁽³³⁾ Mesleki deneyim ile temizlik PE boyutu arasındaki ilişkiye bakan başka çalışma bulunmamıştır. Bu yüzden bu sonuç mesleki deneyim arttıkça kendini koruma bilincinin de arttığını ve buna dayalı olarak puanlarının yükselebileceğini düşündürmektedir.

COVID-19 pandemisinde görev alan filyasyon ekibinin mesleklerine göre yapılan analizde; PE temizlik boyutunda fark istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır ($p=0.041$). Yapılan post hoc testinde anlamlı farklılığın doktor grubundan kaynaklandığı belirlenmiştir. Filyasyon ekibinden doktorların PE temizlik obsesyon düzeyi ebe ve hemşirelerden düşük çıkmıştır. Egeli ve arkadaşlarının COVID-19 pandemisinin sağlık çalışanlarına psikiyatrik etkisinin incelendiği çalışmada Yale-Brown Obsesyon Kompulsiyon Ölçeğinde hemşireler 12.7 ± 10.9 puan, doktorlar 6.8 ± 5.7 puan almış olup hemşirelerin OKB belirtilerinin diğer gruplara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.⁽³²⁾ Yapılan bir meta-analiz derlemede sağlık profesyonelleri arasında en yaygın ruh sağlığı sorununun %65 ile kaygı olduğu ve hemşirelerin kaygı düzeyinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir.⁽³⁴⁾ COVID-19 pandemisinde Ebe ve hemşirelerin, PCR testi alma, hastaya yakın mesafede olma, ilaçlarını verme gibi hastayla daha yakın temasta olduğundan böyle bir sonucun ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada COVID-19 pandemisinde çalışan filyasyon ekibinin obsesif kompulsif belirti görülme sıklığının %12.8, Padua envanteri puan ortalamalarının düşük olduğu bulunmuştur. Obsesif -kompulsif belirti durumu ile cinsiyet, çocuk sahibi olma, meslek türü ve tecrübesi arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.05$). Obsesif- kompulsif belirtilerin ortaya çıkmasında birçok parametrelerin araştırılması ve başka kültürlere sahip topluluklarla yapılan çalışmaların sonuçlarıyla karşılaştırılması önemlidir. COVID-19 pandemisi bireyin hali hazırdaki ruhsal bozukluğunu şiddetlendirebilmekte ve hastalık belirtilerini

etkileyebilmektedir. Ruhsal açıdan hasta veya sağlıklı olarak nitelendirilen grupların, özellikle ruh sağlığı bütünlüğünü bozabilecek etkenler ile tehdit altında iken aldıkları koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici sağlık bakım hizmetlerinin sürekliliği önemlidir. Bu doğrultuda ruh sağlığı birimleri, bakımın sürekliliğini desteklemeye yönelik telepsikiyatri ve diğer dijital sağlık müdahalelerini etkin bir şekilde kullanmayı benimsemelidir.

Teşekkür

İncelememize dahil edilen fiyasyonda çalışan sağlık personeline katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Mali Destek

Yazarlar bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması için herhangi bir mali destek almamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar, bu makalede potansiyel çıkar çatışması oluşturabilecek herhangi bir finansal destek veya ilişki olmadığını açıkça belirtmişlerdir.

Yazar Katkıları

Yazarlar çalışmanın içeriğinde, metodolojisinde, verilerin analizinde ve raporlama işlemlerine katkı vermiştir. Verilerin toplama aşaması FK tarafından gerçekleştirilmiştir.

Kaynaklar

1. Fontenelle LF, Albertella L, Brierley ME, Thompson EM, Destr'ee L, Chamberlain SR, Yücel M. Correlates of obsessive-compulsive and related disorders symptom severity during the COVID-19 Pandemic. *Journal of Psychiatric Research*. 2021; 143: 470-480. doi:10.1016/j.jpsychires.2021.03.046
2. Zheng Y, Xiao L, Xie Y, Wang H, Wang G. Prevalence and characteristics of obsessive-compulsive disorder among urban residents in Wuhan during the stage of regular control of coronavirus disease-19 epidemic. *Front. Psychiatry*. 2020; 11: 594167. doi: 10.3389/fpsyt.2020.594167
3. Aji AA, Li D, Hrabok M, Shalaby R, Gusnowski A, Vuong W, et al. COVID-19 Pandemic and mental health: prevalence and correlates of new-onset obsessive-compulsive symptoms in a Canadian Province. *Int. J. Environ. Res. Public Health*. 2020; 17: 6986. doi:10.3390/ijerph17196986
4. Wheaton MG, Ward HE, Silber A, Mcingvale E, Bjorgvinsson T. How Is the COVID-19 pandemic affecting individuals with obsessive-compulsive disorder (ocd) symptoms? *Journal of Anxiety Disorders*. 2021; 81:102410.
5. Arı M, Duman T. COVID-19 and mental health. *Duzce Med J*. 2020; 22(S1):19-22. doi: 10.18678/dtfd.790365
6. Gürbüz T, Gökmen O, Kaptan G, İnanlı E, Karadeniz SK, Ersahin SN, et al. Investigating anxiety, depression and obsessive-compulsive disorders among the pregnant women during COVID-19 pandemic. *J Health Sci Med*. 2021; 4(1):7-12. Doi:10.32322/jhsm.769006
7. Fontenelle LF, Miguel EC. The impact of coronavirus (COVID-19) in the diagnosis and treatment of obsessive-compulsive disorder. *Depress Anxiety*. 2020; 37:510–511.
8. Jelinek L, Göritz AS, Miegel F, Moritz S, Kriston L. Predictors of trajectories of obsessive-compulsive symptoms during the COVID-19 pandemic in the general population in Germany. *Translational Psychiatry*. 2021; 11:323. doi: 10.1038/S41398-021-01419-2
9. Okur İ, Demirel ÖF. COVID-19 ve psikiyatrik bozukluklar. *Medical Research Reports*. 2020; 3(Supp 1):86-99.
10. Chakraborty A, Karmakar S. Impact of COVID-19 on obsessive compulsive disorder (ocd). *Iran J Psychiatry*. 2020; 15(3):256-259.

11. Samuels J, Holingue C, Nestadt PS, Bienvenu J, Phan P, Nestadt G. Contamination-related behaviors, obsessions, and compulsions during the covid-19 pandemic in a United States Population Sample. *Journal of Psychiatric Research*. 2021; 138:155-162.
12. Stein DJ, Costa DLC, Lochner C, Miguel EC, Reddy YCJ, Shavitt RG, et al. Obsessive-compulsive disorder. *Nature Reviews. Disease Primers*. 2019; 5(1):52. Doi: 10.1038/s41572-019-0102-3
13. Ruscio AM, Stein DJ, Chiu WT, Kessler RC. The Epidemiology of obsessive-compulsive disorder in the national comorbidity survey replication. *Mol. Psychiatry*. 2010; 15:53–63.
14. Cilli AS, Telcioglu M, Aşkin R, Kaya N, Bodur S, Kucur R. Twelve-month prevalence of obsessive-compulsive disorder in Konya, Turkey. *Compr Psychiatry*. 2004; 45(5):367-74. doi: 10.1016/j.comppsy.2004.06.009.
15. American Psychiatric Association. *Diagnostic and statistical manual of mental disorders, Fifth Edition (DSM-5)*. Arlington: American Psychiatric Publishing; 2013.
16. Ornell F, Braga DT, Bavaresco DV, Francke D, Scherer JN, VonDiemen L, et al. Obsessive-compulsive disorder reinforcement during the COVID-19 pandemic. *Trends Psychiatry Psychother*. 2021; 43(2):81-84. doi: 10.47626/2237-6089-2020-0054
17. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. COVID-19 (sars-cov-2 enfeksiyonu) temaslı takibi, salgın yönetimi, evde hasta izlemi ve filyasyon rehberi 2021. Ankara
18. Önal Ö, Kalaycı Ö. COVID-19 Pandemic in Turkey; filiation, surveillance and contact tracking. *Med J SDU* 2021; (ozelsayi-1): 241-244.
19. Karadağ G, Öztürk N. Pandemilerde filyasyonun önemi ve hemşirenin rolü: COVID-19 süreci” *International Social Sciences Studies Journal*. 2020; 6(69): 3956-3966
20. World Health Organization. *State of the World’s Nursing 2020: Investing in Education, Jobs and Leadership* (Geneva: WHO,) Available From: <https://www.who.int/publicationsdetail/nursing-report-2020> 04.08.2022
21. Harapan H, Itoh N, Yufika A, Winardi W, Keam S, Te H, et al. Coronavirus disease 2019 (COVID-19): a literature review. *Journal of Infection and Public Health*. 2020; 13(5):667–673. Doi: 10.1016/j.jiph.2020.03.019
22. Uzun ND, Tekin M, Sertel E, Tuncar A. Psychological and social effects of COVID-19 pandemic on obstetricians and gynecology employees. *J Surg Med*. 2020; 4(5): 355-358

23. Tezel A, Öztürk EA. COVID-19 pandemisinde halk sağlığı hemşireliği açısından olası riskler ve fırsatlar. Aksayan S, (Edit) COVID-19 pandemisi ve halk sağlığı hemşireliği. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri 2020; 27-34.
24. Şişman F, Bıdık G. COVID-19 pandemisinin toplum ruh sağlığına etkisi ve halk sağlığı hemşirelerinin rolü. Aksayan S, (Edit). Covid19 pandemisi ve halk sağlığı hemşireliği. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri 2020; 90-8.
25. Besiroglu L, Agargün MY, Boysan M, Eryonucu B, Güleç M, Selvi Y. Obsesif-kompulsif belirtilerin değerlendirilmesi: Padua Envanteri'nin Türk toplumunda geçerlik ve güvenilirliği. Türk Psikiyatri Dergisi. 2005; 16(3):179-189.
26. Havlioglu S, Kahraman S, Kizir Y, Acar U. Online identification of obsessive-compulsive symptoms and relevant factors in patients with COVID-19 in Turkey during Quarantine. European Journal of Psychology Open. 2022; 1-9. doi:10.1024/2673-8627/a000023
27. Fineberg NA, Hengartner MP, Bergbaum CE, Gale TM, Gamma A, Ajdacic-Gross V et al. A prospective population-based cohort study of the prevalence, incidence and impact of obsessive-compulsive symptomatology. Int J Psychiatry Clin Pract. 2013; 17(3):170-8. doi: 10.3109/13651501.2012.755206.
28. Demirelli S, Hemşirelerde koronavirüs salgını kaynaklı, anksiyete, obsesyon ve ilişkili değişkenlerin incelenmesi. Atatürk Üniversitesi (Master Tezi), 2020, Erzurum.
29. Sakaoglu HH, Orbatu D, Emiroglu M, Çakır Ö. COVID-19 salgını sırasında sağlık çalışanlarında spielberger durumluk ve sürekli kaygı düzeyi: Tepecik Hastanesi örneği. Tepecik Eğit. ve Araşt. Hast. Dergisi. 2020; 30(Ek sayı):1-9.
30. Aktan Kibar F, Devran MZ, Oturak G, Tunalı ÇS, Güven EA, Onur İ, ve ark. COVID-19 pandemisi süresince filyasyonda görevli sağlık çalışanlarının anksiyete düzeylerinin ve uyku kalitelerinin değerlendirilmesi. Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care. 2022; 16(1):66-75. Doi:10.21763/tjfmpe.989004
31. Pak GMD, Karataş M, Özdemir HF, Duyan V. Fear of COVID-19 among healthcare workers in filiation tems: predictive role of sociodemographic, organizational and resilience factors. Cukurova Medikal Journal. 2021; 46:1459-1467.
32. Egeli A, Kapıcı Y, Guç B, Baltacı E, Kalenderoğlu, A. COVID-19 pandemi sürecinin sağlık çalışanları üzerindeki psikiyatrik yükü. Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi. 2021; 3(3):180-189. Doi:10.46413/boneyusbad.940514

33. Şimşekoğlu N, Mayda A. Bir üniversite hastanesinde görevli hemşirelerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve sağlık kaygısı düzeyleri. DÜ Sağlık Bil Enst Dergisi. 2016; 6(1): 19-29.
34. Chutiyami M, Cheong AMY, Salihu D, Bello UM, Ndwiga D, Maharaj R, et al. COVID-19 Pandemic and Overall Mental Health of Healthcare Professionals Globally: A Meta-Review of Systematic Reviews. Front Psychiatry 2022 Jan; 17(12):804525. doi: 10.3389/fpsy.2021.804525.